

Termisk fysikk består av:

1. Termodynamikk: (= "varmens kraft")
Makroskopiske likevektslover ("slik vi ser det")
Temperatur. 1. og 2. hovedsetning

2. Kinetisk gassteori:

Mekanikkens lover på mikrokosmos

Uttrykk for indre energi U , C_p og C_v

(Maxwells hastighetsfordeling 1866)
(Y&F kap. 18.3+4, H&S kap.8, LHL kap. 14)

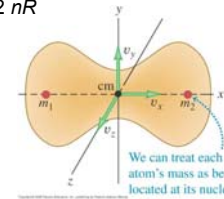
3. Varmetransport:

Ledning, konveksjon, stråling.

Translasjon

$$\frac{1}{2} m v_x^2 + \frac{1}{2} m v_y^2 + \frac{1}{2} m v_z^2$$

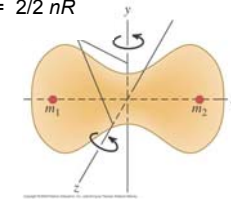
$$U = \frac{3}{2} nR$$

Rotasjon

$$\frac{1}{2} I_y \omega_y^2 + \frac{1}{2} I_z \omega_z^2$$

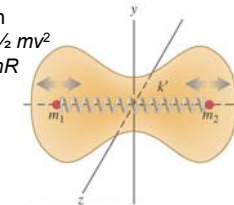
$$U = \frac{2}{2} nR$$

Vibrasjon

$$\frac{1}{2} k x^2 + \frac{1}{2} m v^2$$

$$U = \frac{2}{2} nR$$

Y&F Figure 18.18

Essensen i kinetisk teori:

Ideell gasslov + trykk pga. kollisjoner gir for enatomig molekyl:

Indre energi = middelerverdi av kinetisk translasjonsenergi:

$$U = N \cdot \langle E_k \rangle = N \cdot \frac{1}{2} m \langle v^2 \rangle$$

$$= N \cdot 3 \cdot \frac{1}{2} k_B T$$

$$= n \cdot 3 \cdot \frac{1}{2} R T$$

Utledninger
er ikke
pensum

Ekvipartisjonsprinsippet:

Hvert energibidrag: $E = (\text{konst}) \cdot \xi^2$ (= "frihetsgrad")

gir bidrag: $U = \frac{1}{2} nRT$

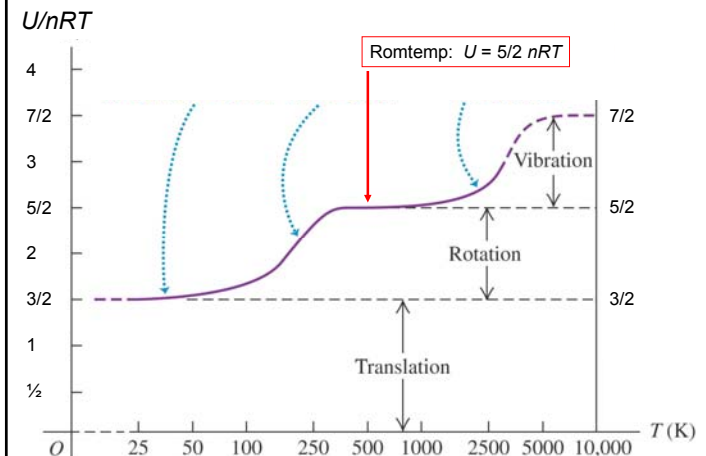
Eksempler på frihetsgrader:

Translasjon (3): $\frac{1}{2} m v_x^2$; $\frac{1}{2} m v_y^2$; $\frac{1}{2} m v_z^2$

Rotasjon (2): $\frac{1}{2} I_y \omega_y^2$; $\frac{1}{2} I_z \omega_z^2$; [$\frac{1}{2} I_x \omega_x^2 \approx 0$]

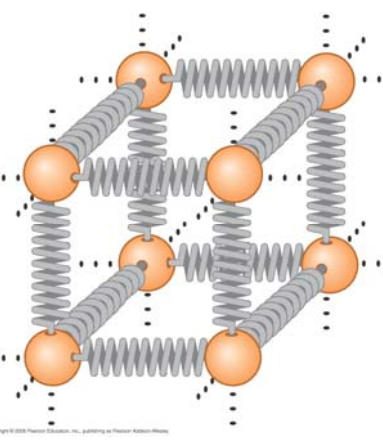
Vibrasjon (2): $\frac{1}{2} k x^2$; $\frac{1}{2} m v^2$

$U(T)$ for toatomig molekyl

Y&F Figure 18.19

Figure 18.20

Metaller:

- Ingen translasjon
- Ingen rotasjon
- Tre vibrasjonsretninger å 2 frihetsgrader:

$$U = 6 \cdot \frac{1}{2} nRT = 3nRT$$

$$C_V \approx C_p = \frac{dU/dT \cdot 1/n}{1} = 3R = 25 \text{ J/K mol}$$

Kap. 18 Kinetisk teori

Ideell gasslov + trykk pga. kollisjoner gir for **enatomig** molekyl:

Indre energi = middelverdi av kinetisk translasjonsenergi:

$$U = N \cdot \langle E_k \rangle = N \cdot \frac{1}{2} m \langle v^2 \rangle = n \cdot 3 \cdot \frac{1}{2} R T$$

Varmekapasiteter

1) Konst. volum: $C_V = (dQ/dT)_V/n = (dU/dT)/n$

2) Konst. trykk: $C_p = (dQ/dT)_p/n = (dU/dT)/n + p (dV/dT)/n$

ideell gass: $C_p = C_V + R$

	enatomig ideell gass	toatomig ideell gass	metall
U	$3/2 nRT$	$5/2 nRT$	$3 nRT$
C_V	$3/2 R$	$5/2 R$	$3 R$
C_p	$5/2 R$	$7/2 R$	$3 R$

Table 17.3 Approximate Specific Heats and Molar Heat Capacities (Constant Pressure)

Substance	Specific Heat, c (J/kg · K)	Molar Mass, M (kg/mol)	Molar Heat Capacity, C (J/mol · K)
Aluminum	910	0.0270	24.6
Beryllium	1970	0.00901	17.7
Copper	390	0.0635	24.8
Ethanol	2428	0.0461	111.9
Ethylene glycol	2386	0.0620	148.0
Ice (near 0°C)	2100	0.0180	37.8
Iron	470	0.0559	26.3
Lead	130	0.207	26.9
Marble (CaCO ₃)	879	0.100	87.9
Mercury	138	0.201	27.7
Salt (NaCl)	879	0.0585	51.4
Silver	234	0.108	25.3
Water (liquid)	4190	0.0180	75.4

Metaller: $3R \approx 25 \text{ J/K} \cdot \text{mol}$

Molar Heat Capacities in J/mol·K of Various Gases at 25°C

Gas	C_p	C_V	C_V/R	$C_p - C_V$	$(C_p - C_V)/R$
Monatomic					
He	20.79	12.52	1.51	8.27	0.99
Ne	20.79	12.68	1.52	8.11	0.98
Ar	20.79	12.45	1.50	8.34	1.00
Kr	20.79	12.45	1.50	8.34	1.00
Xe	20.79	12.52	1.51	8.27	0.99
Diatomic					
N ₂	29.12	20.80	2.50	8.32	1.00
H ₂	28.82	20.44	2.46	8.38	1.01
O ₂	29.37	20.98	2.52	8.39	1.01
CO	29.04	20.74	2.49	8.30	1.00
Polyatomic					
CO ₂	36.62	28.17	3.39	8.45	1.02
N ₂ O	36.90	28.39	3.41	8.51	1.02
H ₂ S	36.12	27.36	3.29	8.76	1.05
H ₂ O (100 °C)	37.47	28.03	3.37	9.44	1.14

Alle: $C_p - C_V = R$

Eks. 1. Beregning Q, W og ΔU

ADC: $\Delta U = Q - W = 1650 \text{ J} - 400 \text{ J} = 1250 \text{ J}$
 ABC: $\Delta U = Q - W = 1450 \text{ J} - 200 \text{ J} = 1250 \text{ J}$

W avhengig vegen (prosessen): Ikke tilst.funksjon. ~~$\frac{\Delta W}{\Delta W}$~~
 Q avhengig vegen (prosessen): Ikke tilst.funksjon. ~~$\frac{\Delta Q}{\Delta Q}$~~
 Differansen U uavhengig vegen, tilst.funksjon: $\Delta U = Q - W$
 $dU = \delta Q - \delta W$

Kap. 18. Kinetisk teori. Oppsummering

Ideell gasslov + trykk pga. kollisjoner (Newton 2) gir:

Indre energi = middelvei av termisk kinetisk energi:

Enatomige molekyler, kun translasjonsenergi:

$$U = N \cdot \langle E_k(\text{trans}) \rangle = N \cdot \frac{1}{2} m \langle v^2 \rangle = N \cdot 3 \cdot \frac{1}{2} k_B T \quad \text{Frihetsgrader: } n_f = 3$$

Toatomige molekyler, translasjonsenergi + rotasjonsenergi:

$$U = N \cdot \langle E_k(\text{trans}) \rangle + N \cdot \langle E_k(\text{rot}) \rangle = N \cdot 5 \cdot \frac{1}{2} k_B T \quad \text{Frihetsgrader: } n_f = 5$$

Varmekapasiteter ideell gass

Konst. volum: $C_V = (dQ/dT)_V \cdot 1/n = dU/dT \cdot 1/n, \quad C_V = n_f \cdot \frac{1}{2} R$

Konst. trykk: $C_p = (dQ/dT)_p \cdot 1/n = (dU + p dV)/dT \cdot 1/n, \quad C_p = n_f \cdot \frac{1}{2} R + R$

	enatomig ideell gass	toatomig ideell gass	metall
U	$3/2 nRT$	$5/2 nRT$	$3 nRT$
C_V	$3/2 R$	$5/2 R$	$3 R$
C_p	$5/2 R$	$7/2 R$	$3 R$

Kap. 18. Kinetisk teori. Oppsummering

Alle molekyler: $\langle E_k(\text{trans}) \rangle = 3 \cdot \frac{1}{2} k_B T = \frac{1}{2} m \langle v^2 \rangle$

$$\Rightarrow \langle v^2 \rangle = 3 \cdot k_B T / m = 3RT/M_W$$

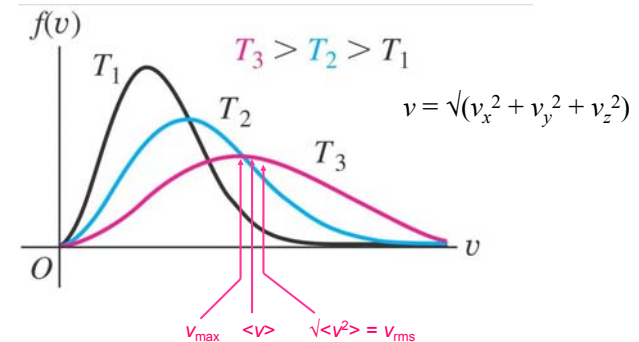
Translasjonshastigheter ved 300 K:

	M_W	$v_{\text{RMS}} = \sqrt{\langle v^2 \rangle}$
O_2	$32 \cdot 10^{-3} \text{ kg/mol}$	484 m/s
N_2	$28 \cdot 10^{-3} \text{ kg/mol}$	517 m/s
H_2	$2 \cdot 10^{-3} \text{ kg/mol}$	1934 m/s

Maxwells hastighetsfordeling (orienterende stoff)

Antatt: Alle molekyler samme hastighet v_x etc.

Reelt: Hastighetsfordeling mellom 0 og ∞ ifølge Maxwell:

Brukt i utledningen for ideell gass

Y&F Figure 18.23a